Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: BErgen 4-0807, 4-0237
Телеф. УНО: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 129. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го ТРАВНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 129. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 20, 1952. VOL. LX.

КІФОВЕР ВИМАГАЄ ВІДКЛИКАННЯ О'ДВАЙЕРА

Вашингтон. — Сен. Кіфовер, провідний кандидат на номінацію на президента з Демократичної партії, заявив, що „для свого власного добра" Вільям О'Двайер теперішній амбасадор до Мехіка, повинен повернутися до Ню Йорку, де він був давніше посадником, щоб там дати вияснення на різнородні закиди, які проти його колишньої адміністрації піднесено під час переслухання бруклинського „підземного" провідника в забороненій грі, Гері Гросса. В наслідок свідоцтва Гросса в справі обирання хабарів урядовцями й офіцерами поліції, звільнено досі п'ятьох поліційних офіцерів зі служби, а переслухання провадиться ще над дальшими п'ятнадцятьома обвинуваченими. Гросс заявив, що він платив $1,000,000 річно за охорону поліції, дістаючи таким способом $20,000,000 прибутків у формі ставок на закладання в кінські перегони й інші законом заборонені гри. Все те діялося за часів урядування О'Двайера, як посадника міста Ню Йорку. Вимогу очищення себе поставив сен. Кіфовер у розмові з пресовими представниками, переданій крізь радіо й телевізію. За порадою сенатора амбасадор повинен взяти відпустку зі служби і приїхати до Ню Йорку, щоб тут стати віч-на-віч з Гроссом, який тепер відсиджує кару тюрми за відмовлення свідоцтва в процесі проти нього. — Одночасно на конвенції організації „Американці за Демократичне Діяння", що відбувається у столиці, поставлено таке саме домагання в справі О'Двайера та відмовлено підтримки для кандидатів обидвох партій, якщо вони не будуть „лібералами". Ще найприсмливішим кандидатом для цієї організації був би губ. Адлай Стівенсон з Іллиної, одначе він не заявив ясно, чи старатиметься за кандидатуру з Демократичної партії. Відмова підтримки цієї організації стосується теж і ген. Айзенгавера, який при правиборах в стейті Орегон дістав запевнення від усіх 18 республіканських делегатів, а Кіфовер від усіх 12 демократичних делегатів.

Організування морської піхоти як окремого роду збройних сил

Вашингтон. — Палата Репрезентантів 253 голосами проти 32 ухвалила законопроєкт який підносить кількість вояків у морській піхоті найменше до 220,000, зорганізованих у трьох дивізіях „маринарів" і в трьох повітряних „крилах". Коли це станеться, тоді командор „маринарського" корпусу матиме право брати участь в нарадах „об'єднаного генерального штабу збройних сил побіч голов штабів армії, фльоти й повітряних сил. Тому, що подібний законопроєкт ухвалений уже в сенаті, то тепер прийде до нарад конференції обидвох конгресових палат для вирівняння різниць. Сенат ухвалив загальну кількість морських піхотинців на 400,000, одначе не згадував про „мінімум". Теперішня сила морської піхоти охоплює 237,000 вояків, а в бюджеті на наступний рік призначено фонди на втримання 243,000 вояків.

Дальші спроби обмеження видатків на закордонну допомогу

Вашингтон. — Не зважаючи на осторогу верховних урядовців, включаючи й през. Трумана, що зменшення видатків на допомогу закордонним аліянтам може заохотити Совєти до агресії, усі познаки вказують, що в Палаті Репрезентантів появляться нові спроби обкроїти ці видатки. Досі вже обмежено ці видатки на повний більйон так, що з 7.9 більйонів залишилося на видатки 6.89 біл. Президент попереджав крізь радіо, що його пропозиція це мінімум, яке потрібне для оборони світу. Сен: Роберт А. Тефт, республіканський провідник твердить, що шість більйонів повинно бути максимальним видатком для таких цілей. Дебата над цією справою починається біжучого тижня.

Канада піднесла ціну газетного паперу

Вашингтон. — Видавці американських газет станули перед новим подорожінням на десять дол. від однієї тонни газетного паперу, що його постачано з Канади. Це вже друге подорожіння впродовж останнього року, яке піднесе видатки газетних видавництв на нових $50,000,000 від 15 червня. Ціна паперу від того часу, разом з постачанням до Ню Йорку, винесе $126 від однієї тонни. Статистики обраховують, що ужиток газетного паперу в Злучених Державах припадає по 80 фунтів на голову. Тому, що дев'ять десятих уживаного в Америці газетного паперу походить з Канади, то відповідна кількість продукції такого паперу припадає теж на Канаду. Стейтські й канадські урядовці приписують подорожіння паперу підвищці цін продукції і зміні вартости американського й канадського доляра при вимінї.

ЗБІЛЬШУЮТЬ ДОБРОДІЙСТВА В СУСПІЛЬНІМ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Вашингтон. — Комісія способів і засобів Палати Репрезентантів ухвалила піднести від 1 вересня добродійства з суспільного забезпечення головно для таких осіб, що вже дістають старечу пенсію, або мають до неї право в майбутності. Таких, що вже тепер дістають старечу пенсію, нараховують на 4,500,000 осіб. Для них плянується підвищити теперішню пенсію на 12½ відсотків, з тим застереженням, що найменша підвишка буде 5 дол. Стосунково будуть теж піднесені дотації для осіб, яких має пенсіонар на утриманні. Підвишка для тих, що ще не дістають старечої пенсії, буде теж змінена, а саме на 10 відсотків, одначе теж найменше на п'ять дол. Найменша теперішня стареча платня була 20 дол., а в майбутності буде 25 дол. Коли напр. найвища пенсія для цілої родини виносила $150, то майбутньому вона досягне $168.75. Хто дістає вже тепер пенсію, матиме право заробляти додатково по $70 місячно і дальше діставати пенсію. Тепер пенсіонар може заробляти додатково 50 дол. Хто платив обезпечення до суспільного фонду самий за себе, буде міг заробляти ще $840 річно замість дотеперішніх $600. Доплати за суспільне забезпечення будуть такі самі, як тепер, отже це все, — нові користі без накладання нових тягарів. Хто служить при війську, тому рахується час служби як праця, за час якої приходить платня з правом до старечої пенсії. Окремі постанови мають робітники при залізницях.

АРМІЯ ПАРАДУЄ В СВІЙ ДЕНЬ

Минулої суботи ЗДА обходили День Збройних Сил і з цієї нагоди відбулись численні паради, під час яких демонстровано могутність і справність оборонних сил країни. На фото: фрагмент військової паради по 5-ій евені в Ню Йорку, в якій взяло участь коло 35,000 вояків та походові яких приглядалось понад мільйон осіб; проходить відділ морської піхоти в боєвому виряді.

Успіх корабля-радіовисильні „Голосу Америки"

Говбокен, Н. Дж. — Сюди повернувся кутер прибережної охорони „Кур'єр", що його пристосовано як радіовисильню „Голосу Америки". Корабель відбув трьохмісячну подорож до портів Латинської Америки, що дало можливість випробувати придатність устаткування корабля, як морської радіовисильні. За твердженнями капітана кутера, „Кур'єр" оправдав сподівання й цілком придатний до висилання радіових передач, які мають бути призначені для країн поза залізною завісою. Під час своєї подорожі, корабель нав'язав тісні зносини з радіовисильнями Латинської Америки, які передавали місцеві пересилання з кутера. Зокрема успішні радіопередачі відбулися в Коломбії та Панама-місті. У Панамі корабель оглянули п'ять тисяч осіб, що виявляє небуденний інтерес до самої ідеї використання корабля, як радіовисильні, як рівно ж до праці „Голосу Америки". Відмічено також справність сили пересилань, що їх, з берегів Америки слухали в Шотляндії, Еспанії і на Гаваях. Припускальна наступна подорож корабля-радіовисильні буде до берегів Евразії, що співпадало б з безпосереднім завданням „Голосу Америки", про якого, свого часу президент Труман висловився, як про борця за свободу і як про післанця правди.

Можливість пересилання телевізії через океан

Вашингтон. — Після довшої підготовчої праці, вже вироблений плян пересилання програм телевізії з ЗДА до Европи. Цей задум викликаний переконанням, що світлини з життя Америки, які оглядали б мешканці Европи, спричиняться для поборення брехливої совєтської інформації про нужденність, яка панує серед населення ЗДА. Запроєктовано, що на островах будуть влаштовані станції телевізії, які будуть посилювати передачі з ЗДА. Такі станції знаходились б в північній частині Атлянтійського океану й, з їхньою поміччю, Европа могла б не тільки слухати, як досі, про життя Америки, але бачити його. У здійсненні проєкту мають прийняти участь однаково приватні, як й урядові чинники.

Недостача бараболь триватиме до липня

Вашингтон. — Несподіване подорожіння бараболь в дрібному продажу до небувалої ціни занепокоїла урядові кола тому, що цю недостачу називають „голодом на бараболі". Такі поголоски сприяють створенню чорного ринку на цей продук, а це, в свою чергу, викликає велике обурення серед домашніх господинь, які напр. у місті Ню Йорку, мусять платити навіть 60 ц. за п'ять фунтів нових бараболь.

Успішне віче в справі Народного Дому в Ню Йорку

Ню Йорк. — Минулої неділі, 18-го травня, тут відбулося успішне віче в справі придбання Українського Народного Дому в цій метрополії. Віче було зорганізоване Комітетом У.Н. Дому та стягнуло коло 400 громадян, які свою підтримку справи Народного Дому виявили й тим, що на його придбання на місці зложили або задеклярували 2,250 долярів, крім 135 долярів, які зложено на покриття видатків, зв'язаних з вічем. Головними промовцями на вічу, яке відкрив голова Комітету інж. М. Лепкалюк, та якими проводили: П. Кучма, як голова, д-р Роман Осінчук і В. Бакад, як заступники, та п. Ткач і В. Шіпка як секретарі, виступали: В. Баранецький, П. Стасюк, Д. Галичин і д-р Р. Осінчук, інформуючи зібраних про дотеперішню акцію в цій справі та її потреби і вигляди на майбутнє. В усіх промовців пробивалася віра і впевненість, що цим разом зусилля української громади в Ню Йорку закінчаться успішно та що вона наостанці матиме свій репрезентативний Народний Дім. В другій частині програми була „жива газета" з виступами І. Кедрина-Рудницького, Р. Купчинського, М. Понеділка та І. Керницького, а дальше „похід поколінь" з виступами малого Андрія Шуля, пластунки Люби Ткачук, В. Бакада, Валентина Новицького та сеніора в акції будови УНДому в Ню Йорку Іллі Гузара. Метрополітальний хор української молоді, під диригентурою п. Романа Левицького та при фортепіяновому акомпаніяменті Ольги Дмитрів, започаткував віче американським гимном і піснею „Владико неба і землі", а на закінчення відспівав уривок з „Вулиці" Колесси та пісні „І шумить" і „Ой поки я була мала". Віче закінчено українським національним гимном.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ ПОТВЕРДЖУЄ НАЯВНІСТЬ РУХУ СПРОТИВУ В УКРАЇНІ

Ню Йорк. — Відомий співробітник Ню Йорк Таймсу в закордонних справах, С. І. Солцбергер, повідомляючи з Парижа про те, що совєтським військам і поліції пощастило обмежити зорганізований рух спротиву в Україні, потверджує тимсамим його наявність. В довшій кореспонденції, надрукованій на другій сторінці Н. Й. Таймсу з понеділка, 19-го травня, під заголовком „Опозиційні групи в Україні приборкані", — Солцбергер пише:

„Одною з причин, чому мало вісток досягає Західний Світ з величезної Совєтської України, є те, що московські поліційні і військові власті радше успішно розбили там весь зорганізований рух спротиву проти Сталінського режиму. Одиноким джерелом точних вісток про обставини в тому багатому сільсько-господарському і промисловому районі було підпілля. Не зважаючи на факт, що Українська Совєтська Соціялістична Республіка є офіціяльно „незалежним" членом Об'єднаних Націй, жадній закордонній державі не дозволяється вдержувати своїх дипломатичних місій в Києві, її столиці. Окремим указом минулого року Київ остаточно поставлено поза межами для всіх закордонних відвідувачів. Проте, в перших кількох роках після другої світової війни продирались через залізну заслону в зовнішній світ принагідні звідомлення про заворушення в Україні і часом вони були опісля потверджувані посередніми відкликами в цензурованій совєтській пресі. В тому часі, коли маршал Георгій К. Жуков був призначений командувати важливою Одеською Округою (в Україні) недовго після того, як зорганізовано окупацію Німеччини, в цьому районі були поважні клопоти і вони не були обмежені до районів свіжо набутих від Румунії, — Чехословаччини і Польщі. Україна, незвичайно врожайна і з традицією вищого життєвого стандарту ніж в інших районах Великої Росії, як теж з придушуваним, але кипучим націоналістичним сентиментом, була непокірна вже від першої світової війни. Тоді після німецької окупації наступило виникнення різних націоналістичних рухів, що впродовж років безперервно поборювали большевизм. Під час другої світової війни німці знову окупували район і, не зважаючи на їхню брутальність, залишили анти-російський сантимент. До цього причинилися зорганізовані групи резистансу в новозайнятих Совєтами районах, головно в тих, що раніше належали до Польщі. Ще так недавно, як дня 3-го грудня 1947 року ген. Ковальчук, міністер державної безпеки для Української Республіки, видав наказ для МҐБ в Україні, щоб вона не вело „кримінальної акції" проти членів — „розбитих українських націоналістичних банд", які добровільно здадуться. Тим самим совєтський режим потвердив наявність відомої широкої сітки опозиційних партизанських груп. Деякі з них були започатковані на колишній польській території і поширили свою активність на схід. Інші розбудували в серці давньої України, користуючись зброєю, залишеною з війни. Наказ ген. Ковальчука мав, виходило б, малі наслідки. — Підпілля продовжувало своє існування та продовжувало саботажі, вбивства та фактичну партизанську боєву активність. Наприклад, у вересні 1948 року був вбитий на пересторогу для інших піддержувачів Сталіна священик Гавриїл Костельник з уніятської церкви східного обряду у зв'язку з Папою, — який опісля допомагав Москві включити західно-українських католиків східного обряду в контрольовану Кремлем православну церкву. — Збройний резистанс на різні скалі продовжувався, хоч про цей факт не було жадної згадки в совєтській пресі. Проте здається, що дбайлива перевірка тепер виказує, що державна поліція потрапила або розбити український націоналізм, або щонайменше заставити його до бездіяльности, загнавши його в скриті і пасивні підпольні умовини."

Стільки подав Солцберґер про український визвольний рух, хоч деякі переконливі докази його живої активности, включно з геройською смертю в боротьбі з большевиками команданта УПА, ген. Чупринки-Шухевича минулого року та іншими фактами активної української боротьби були відомі вже теж в останніх часах.

Цього тижня почнуться наради міністрів в справі Німеччини

Бонн. — З кінцем цього тижня зберуться міністри закордонних справ Злучених Держав, Британії і Франції та почнуть кінцеві наради для оформлення і підписання мирового контракту з Західною Німеччиною. З поінформованих джерел заявляють, що заступники міністрів в своїх дотеперішніх переговорах з західно-німецьким канцлером д-ром Аденауером узгіднили і устійнили всі точки контракту, за вийнятком одної, а саме: скільки Західна Німеччина має платити за вдержання аліянтських військ на її території. З аліянтського боку найрішучіше становище в тій справі займає Британія, правдоподібно не так з принципових, як радше з господарських міркувань. Британський секретар закордонних справ Ентоні Іден приїде до Парижа з рішучим домаганням, — щоб Німеччина заплатила вже в наступному році вартість 336,000,000 долярів за вдержання британської залоги в Німеччині. Британці твердять, що їхня скарбниця не може позволити собі на заплату тої суми і якщо її не покрили б німці, тоді Британії не залишилося б нічого іншого, як тільки відповідно зменшити свої збройні сили в Німеччині. Тимчасом німці вже погодилися платити коло 200,000,000 долярів місячно на спільну західну оборону. Міністри на своїх нарадах в Парижі матимуть трудне завдання узгіднити і вирішити ці справи, які вже не можуть бути перешкодою до кінцевого оформлення і підписання контракту.

Виступ Дарії Каранович в Тавн Гол у Ню Йорку

Відома українська піяністка, п-ні Дарія Каранович-Гординська виступила минулої неділі в Тавн Гол у Ню Йорку з своїм першим власним концертом, який доволі численна публіка сприйняла щиро й тепло, з квітами і гарячими оплесками. На її українське походження звернув увагу музичний критик Ню Йорк Таймс-у в самому наголовку рецензії, як і в самій критиці, до чого причинилося правдоподібно те, що до головних точок програми належав, між іншим, також і твір українського композитора Нестора Нижанківського п. н. „Чотири листи до Неї". До клясичного репертуару артистки входили твори Баха, Брамса та Шопена. Були і цілком нові речі, як „Шотляндське Скерцо" Генніґа. Критика відмітила добру школу артистки, але заквестіонувала добір програми, закидаючи їй одноманітність.

КОМУНІСТИЧНІ БРЕХНІ НА ПЕРЕШКОДІ ДО ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ

Токіо. — Голова аліянтської делеґації на переговорах в Панмунджом, — адмірал Чарлз Тирнер Джой, заявив вчора комуністичним представникам, що їхнє перекручування правди та ціла кампанія брехливої пропаґанди становлять головну перешкоду в намаганні довести до перемир'я в Кореї. Адм. Джой відступив вчора від своєї звички мовчати на комуністичні обвинувачення, даючи комуністам лекцію поведінки, якщо вони справді бажають собі замирення. Він обвинувачував комуністів, що вони своєю брехливою пропаґандою про бактеріологічну війну і варварства та про нелюдську аліянтську поведінку з полоненими перемінили переговори в пропаґанду ненависти проти Америки. Адм. Джой твердив, що комуністи самі не вірять в те, що вони говорять, а якщо вірять, то це може бути тільки відзеркаленням їхньої сумнівної інтеліґенції. Голова аліянтської делеґації в дальшому обстоював право аліянтів переводити перевірку полонених, заявляючи, що більше ніж половина полонених комуністичних вояків досі відмовилася від добровільного або примусового повороту до своїх домів, розвіваючи комуністичні твердження про китайських „добровольців" в корейській війні. „Це дивна характеристика вашої ідеології, що ви для осягнення своєї мети заперечуєте наявність фактів і правди, якщо вони є некорисні для вас" — говорив адм. Джой комуністам. „Акти, які ви закидуєте командуванню Об'єднаних Націй, так всеціло не відповідають характерові і такі чужі практиці націй, репрезентованих в команді Об'єднаних Націй, що жадна поінформована людина не може мати найменшого довір'я до ваших обвинувачень; — а проте, ви повторюєте ці нісенітниці в надії підвести своїх власних підданих та зробити їх податливими, під час коли ви ведете їх і світ до нового кровопролиття і руїни" — продовжував ген. Джой. Тимчасом, комуністична радіостанція в Пейпіні подала нову брехливу сенсацію, обвинувачуючи аліянтів, що їхні літаки почали „репресійну акцію" проти комуністичних полонених на острові Кодже. Вчорашні наради в Панмунджом тривали пів години і обмежувалися до звичайних взаємних обвинувачень. Їх продовжуватиметься сьогодні.

Нові аліянтські заходи у відношенні до полонених на острові Кодже

Токіо. — Після останньої голосної афери із схопленням та умовним звільненням аліянтського команданта в таборі полонених комуністів на острові Кодже, аліянтське командування поробило низку нових заходів, щоб вдержати там лад і порядок. Минулої суботи головний аліянтський командант на Далекому Сході, ген. Марк Кларк, — повідомив, що з його наказу на острові висаджено сильну боєву частину досвідчених в боях американських парашутистів під командою ген. Томаса Г. Трапнера, завданням яких буде вдержувати лад і порядок між полоненими, якщо б їм знову захотілось бунтуватись. Новий командант табору, ген. Г. Л. Ботнер повідомив сьогодні, що він приготовив послання до полонених, яке вкоротці буде їм передане та в якому він заповідає перевірку засобів їхнього порозуміння та нову „тверду, але чесну" поведінку з ними. Рівночасно повідомлено, що в найближчому часі з Кодже будуть евакуовані коло 10,000 „невідповідного персоналу", правдоподібно цивільних інтернованих комуністів, при допомозі яких полонені досі могли порозуміватися та діставати інструкції від червоного командування. Положення на острові, після перекинення туди парашутистів, означується як „нормальне і спокійне", а поведінку полонених, як „послушну".

Протишпигунська гарячка в Східній Німеччині

Берлін. — В останніх днях відбулося кілька процесів, на яких суди Східної Німеччини присудили до судових кар кільканадцять осіб. Всіх судили за шпигунську діяльність в користь Західних Держав і ЗДА. Двох німців засудили до кари смерти за те, що вони мали вбити комуніста Альфреда Собіка, який перешкаджав їм у „накликуванні до війни" на одному зібранні робітників у Тюрінґії. В Дрездені судили п'ять осіб, між ними чотирьох робітників з Нідерседліц у Саксонії. Їм закидували приналежність до Боєвої Групи проти Нелюдськости. Двох із них засудили до досмертної примусової праці в таборах. Комуністичні обвинувачування твердять, що ця Боєва Група має свій осідок у Західній частині Берліну і є фінансована Фордовою фундацією в ЗДА. Ця група має мати своїх прихильників у Східній Німеччині навіть між членами Партії Соціялістичної єдности (комуністичної) і вчить східних німців техніки протикомуністичних саботажів. Так про це пише комуністична преса, що попала в шпигунську гарячку і на кожному кроці добачує шпигів Франції та ЗДА.

ЛІБЕРАЛИ ПЕРЕМАГАЮТЬ У ВИБОРАХ ДО СЕНАТУ У ФРАНЦІЇ

Париж. — Перші підрахунки вчорашніх виборів французької Ради Республіки, вищої палати французького парляменту, виявляють деякі зміни настроїв серед французького населення головно в користь ліберальної Незалежної Партії прем'єра Піне та коштом радикально-націоналістичних прихильників ген. де Голя й інших радикальних груп. Вчора французи вибирали 157 на всіх 320 членів Ради Республіки і на підрахованих досі 129 місць очолювані прем'єром Піне незалежні здобули основну перемогу як щодо кількости місць, так і відданих голосів. Втратили де-ґолісти і радикали, а інші партії затримали приблизно свій дотеперішній стан. Комуністи і соціялісти вже досі мали тільки незначну кількість місць в Раді. Вибори велися під знаком головно внутрішніх справ, зокрема під знаком політики теперішнього уряду прем'єра Піне для оборони франка перед девальюацією. Вислід виборів серійозно скріплює становище прем'єра Піне та його уряду, бо не тільки дає їм більше місць в Раді, але й тепер запевняє їм більшу підтримку з боку інших партій, головно Радикальної.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Re-entry as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879 Pending

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ

Відповідальність завжди належала до найважливіших проблем суспільного життя в усіх його проявах, зокрема в політиці. Сьогодні важливість цеї проблеми ще тільки збільшується незвичайною складністю міжнародних обставин та тенденцією їхнього розвитку. При цьому треба підкреслити, що власне відповідальність, відповідальність перед народом і за народ, є одним з найважливіших принципів і засад демократії, бо ця відповідальність мусить і може випливати тільки з найглибшого внутрішнього почуття відповідальности, з її свідомости, а не зі страху перед диктаторським держимордою.

Можна б навести багато дуже повчаючих прикладів демократичної відповідальности навіть з найновіших подій. Ми часто дивуємось або й нервуємось поведінкою та поступуванням аліянтів у відношенні до большевиків чи це в Кореї, чи в Німеччині, чи в безлічі інших випадків. Але як завдати собі труду і проаналізувати ту поведінку, тоді неодмінно приходиться до переконання, що вона подиктована власне цею великою відповідальністю та свідомістю відповідальности демократичних державних мужів перед їхніми народами, країнами та перед історією. Тільки повна свідомість відповідальности за кожний наш крок може бути найкращою контролею нашого поступування та захоронить нас від помилок, які в обставинах могли б бути трагічними як у „великій", так і „малій" політиці.

Почуття і свідомість відповідальности ростуть і розвиваються разом з ростом і розвитком народу. Їх не можна набути впродовж одного дня чи року. Їх треба вщіплювати та зробити основою виховання вже від дитинства. Відповідальність рішатиме в нашому поступуванні, індивідуальному і спільнотному, тільки тоді, як вона буде складовою частиною нашої вдачі і нашого характеру.

Згадуємо про ці речі тому, бо власне проблема відповідальности є одною з найскладніших і рівночасно одним з найбільших недомагань в українському житті та зокрема в українській як внутрішній, так і зовнішній політиці. Можна б переходити подію за подією, період за періодом української історії останніх десятиріч, і завжди натрапиться на один чи другий промах, що має свій початок в безвідповідальности одиниць чи груп.

Загрозливі прояви такої більшої чи меншої безвідповідальности подибується серед українців і сьогодні і в таких справах, де проблема відповідальности є майже проблемою бути чи не бути. Все ж таки, щоб не бути голословним, назвімо бодай один конкретний приклад з такої галузі, де проблема відповідальности є найбільш гостра — з преси.

Одна українська газета в Західній Европі надрукувала а друга вважала за відповідне передрукувати статтю „Інтервенція в дії", підписану буквами М. М. Стаття відноситься до набирання українців до американських „вартівничих сотень" в Німеччині, в чому мало б посередничати ЦПУЕН, та що, на базі прикладів з формування українських військових відділів німцями під час другої світової війни, найгостріше засуджується за „антиукраїнську природу" та як „суцільно справі української національно-визвольної боротьби і цілям нації вороже і шкідливе".

Поминаючи те, що вже саме посереднє порівняння Америки та її теперішніх цілей з гітлерівською Німеччиною і її цілями є найбільш безвідповідальною нісенітницею, ціла фразеологія статті та її тенденції йдуть в цілком протилежному напрямі, ніж твердження навіть тих кол, речниками яких вважаються оба згадані часописи, які разом з усіми іншими колами доказують, що найкращими союзниками демократії є поневолені народи за залізною заслоною.

Згадуємо це тільки як приклад безвідповідальности автора статті чи редактора газети. Він може мати свою думку і свій погляд на саму справу „вартівничих сотень" і за це ніхто не може мати до нього жадних претенсій. Але ціла арґументація для підтримання такого становища, приклади і висновки, все це можна вважати власне прикладом безвідповідальности, яка може принести тільки шкоду.

Подібних прикладів можна б навести багато більше і з усіх українських середовищ. Ми дуже часто забуваємо, що нашим словам прислухуються і нашим ділам приглядаються з найбільшою увагаю. Ми часто не здаємо собі справи, що кожну нашу помилку та кожний прояв безвідповідальности з відповідними підкресленнями використовують наші вороги проти нас. Ми дуже часто ґенералізуємо фраґменти без зв'язку з цілістю та приходимо до всіляких більше або менше безвідповідальних заключень. Багато дечого з того українці могли б собі заощадити, якщо б вже нарешті впорядкували свої внутрішні відносини так, як того вимагають сьогоднішні обставини.

Наступ брехні на Америку

(„Бактеріологічна" війна в Кореї)

Ще 11 квітня цього року, московська газета „Ізвєстія" розпочала друкування „Докладу Комісії Міжнародної асоціяції правників-демократів для розгляду злочинів американських аґресорів в Кореї". Сам доклад підписаний в Пекіні 9 квітня й негайне опублікування його в московській пресі показне. Під протоколом підписано багато правників з найрізніших країн, як проф. Бронґвейнер з Ґрацу в Австрії, Кавал'єрі з Італії, Гастер з Англії, Жак'є з Франції, поруч з визначними правниками Бельгії, Польщі, Бразилії й ін.

Ця міжнародня комісія ствердила, що „різні види комах були виявлені в 169 районах північної Кореї". Зокрема виявлено, що заразливі недуги розповсюджувано мухами, блохами, павуками, жуками, блощицями, комарями, птахами, рибами й под. Так, наприклад, „на горі, недалеко від села Сукмунь ... виявлено велику кількість риби ... Риба напів зогнила й була заражена холерою. Припускають, що ця риба, помилково, скинена на гори". Стверджено також, „що скинені комахи були заражені чумою, холерою, й іншими заразливими недугами". Доклад комісії назовні дуже правдоподібний, поскільки автори його намагались подати багато подробиць щодо окремих випадків. Так, „18 лютого, у селі Балкамрі ... були виявлені, в окремих скупченнях, павуки, мухи й блощиці ... Комахи, в порівнянні з відомими корейськими, незвичного вигляду ... Приблизно опівночі, *перед тим, як були виявлені* комахи, над цим обширом було спостережено літаки, що ... кілька разів покружляли, але не скинули ані розривних, ані запальних бомб й нічого не обстріляли. Розслід, проведений фахівцями, вилвив, що комахи були позаражувані заразками чуми. Захворіло 50 осіб, що з них, до одинадцятого березня, померло 36 (населення села складається, приблизно, з 600) й після цього чума більше не поширювалась. До того часу, чума в цій окрузі не з'являлася".

У докладі підкреслено, що комісія оглянула лише частину з заражених місцевостей, бо на оглядання всього не вистачило б часу. Комісія підкреслює, що комахи були виявлені при низькій температурі, на льоді річок і на відкритих полях, де природно вони, при існуючому холоді, не повинні б бути.

„Поблизу від тих місць, де виявлено комах, відшукано контейнери, яких побудова дає підставу зробити висновок, що їх вживано, щоб перекинути велику масу комах".

Загальний висновок комісії такий, що „комахи, заражені бактеріями епідемічних недуг, скидувано над Кореєю з американських літаків". На цьому не кінець. За твердженням комісії, „американські літаки ... нераз примінювали, щонайменше з 6 травня 1951 р., трійливі й інші гази або хемічну зброю". Так, „9 січня 1952 р. ... два літаки бомбували невеличке гірське сільце Халсен ... Після бомбування, було виявлено, що 83 особи затруїлися". Далі комісія робить висновки правничого характеру й стверджує, що цими вчинками, ЗДА порушили низку міжнародніх приписів і зобов'язань щодо провадження війни.

Дещо пізніше підписано й опубліковано „Доклад Китайської Комісії для розсліду фактів, що американці вживають бактеріологічну зброю". Цей доклад, переданий ТАСС-ом з Пекіну 25 квітня, видрукувала „Правда" та „Ізвєстія" в числах з 27 й 28 квітня. У працях комісії взяло участь багато китайських учених — фахівців з ділянки медицини, бактеріології, ентомології, епідеміології тощо. Комісія ствердила, що „для розповсюдження комах, живих істот і інших предметів, американські напасники використали, головним чином, літаки, хоч, на фронті, вони також використали, для цієї мети, стрільна ... Більші розміром живі істоти й птахи, а також речі, часто скидувано безпосередньо з літаків" (себто не в бомбах чи стрільнах).

Поза багатьома свідченнями місцевих мешканців, комісія згадує кореспондента лондонського „Дейлі Воркера" Аллана Уінінґтона, який „бачив", як американський літак скинув у великій кількості листя дерев і кам'яні мухи, що з них багато впало на нього та на членів комісії, з якими саме тоді він був.

Звіт комісії описує різні роди бомб, що ними розповсюджувано пошесті. Є такі бомби, що розпадаються на дві частини, випускаючи замкнених в них комах, є інші, паперові, що їх скидають на парашутах, є з металевої сітки, з пластмаси, є подібні до ручної ґранати з держаком. Про цю останню комісія описує, що коли вона впала, то чулося шипіння й йшов дим; „коли дим розвіявся... помічено багато павуків, розміром з ніготь, що виповзали з оболонки бомби". Але американці не обмежуються комахами й рибами: „З метою розповсюдження бубонної чуми, американські літаки використовуються для скидування пацюків". Так, біля залізничої станції Намчжонь добачено, як американський літак скинув якийсь предмет. Цей предмет, впавши, не розірвався. Свідок, перешукавши місцевість, де впав тасмничий предмет, вилвив зелену подовгасту скриню з багатьома дірками. „Скриня була розбита й поблизу лежав мертвий пацюк". Окрім живих істот, за твердженням комісії, американці розкидують різні предмети, що теж викликують пошесті.

Звіт комісії твердить, що американці почали розкидувати заражені комахи 28 січня 1952 року. "У той день температура повітря в місцевості, де були скинені комахи, була 19 степенів нище нуля за Цельсієм. Неможливо, щоб комахи з'явилися природно й в такій великій кількості. З того часу й до 31 березня, за неповними даними, було зазначено 804 випадки, коли американські напасники скидували комах й живі істоти, а також предмети. Густота комах на поверхні землі перевищувала іноді тисячу штук на квадратовий метр. Обшири розповсюдження комах охоплюють 70 повітів і міст Кореї, головно прифронтові околиці, великі міста та комунікаційні лінії в запіллі".

На 28 травня, китайські комуністи скликають т. зв. азійську тихоокеанську мирову конференцію в Пекіні, яка має бути черговою трибуною большевицької пропаґанди. А доки розгорнеться галас перед сотками учасників цієї конференції й мільйонами слухачів та читачів промов тієї конференції, то большевики вправно використовують трибуну ОН. Коли ж домагання Маліка роздати в ОН прислані з Китаю фальшиві „документи" про провадження бактеріологічної війни було відхилене, то Малік прикинувся обуреним, оголосивши цю відмову незаконною. „Ви не зможете змусити світ, промовчати ці злочини проти людства. Ви не можете змусити світ пройти повз ганебні способи війни, що їх використовують американці проти китайців і північних корейців".

Малік не буде мовчати. Сотки газет і радіовисилень, що знаходяться в свобідному світі під комуністичним впливом також не припинять розсівати свідому брехню. І сотки мільйонів мешканців підсовєтських країн, і мільйони слухачів і читачів просовєтської пропаґанди на Заході повірять вкінці у ці всі вимисли. Так, як вірять в російські наклепи про уявні злочини підкорених Росією народів. А це все лише для того, щоб, закричати тих, що знають і хочуть розповісти світові правду про злочини Росії.

Щоб закричати тих, хто хоче оповісти про Винницю, про Катинь й про народовбивство Росії. Щоб злочинцем був не відвічний ворог людства — Кремль, а ті, що намагаються боротись з цим злочинцем.

M. Барвінський

Потреба пляновости в роботі

Ми цілком поділяємо думку п. Віктора Приходька, який в своїй статті „Без пляну" вміщеній в „Свободі" від 7 травня ц. р. зачепив цікаве й актуальне на сьогодні питання необхідности пляновости нашої української праці на еміґрації. Дійсно, як зазначає В. Приходько, наша еміґрація велика, досить сильна і взагалі патріотична і навіть дисциплінована, бо ж не можна брати тут на увагу виступи декількох „тоже українців" з „Нового Русского Слова" і щось до цього подібне. В цілому ж хвалити Бога еміґрація наша досить одностайна й свідомо працьовита на всіх ділянках нашого громадсько - політичного життя. Але, як цілком справедливо зазначає В. Приходько, у нас діє на сьогодні безпляновість, все йде самотужки. Для уникнення цієї безпляновости таки треба, щоб при Українському Конґресовому Комітеті — нашому громадсько-політичному центрі в ЗДА — повстала плянова комісія. Завданням цієї комісії було б займатися коли не плянуванням всієї нашої роботи на еміґрації, то у всякому разу подавати окремим особам або й установам поради в рямцях накреслених Українським Конґресовим Комітетом. Така плянова комісія мусіла б поділятись на кілька секторів: сектор преси, сектор освіти ,сектор науки, сектор господарський, сектор культів. Кожний з зазначених секторів мав би величезну роботу. Плян кожного сектора ми покищо тут не зазначуємо.

Очевидна річ, що постанови згаданих секторів для кожної особи або установи були б зобов'язуючі лише морально. Проте це внесло б певну пляновість й порядок в праці нашого національного громадського життя. Крім цього наш Український Конґресовий Комітет завдяки пляновій комісії міг би накреслити працю по всіх секторах нашого еміґраційного життя на наступний час, маючи на меті остаточну нашу ціль — це звільнення України від російської окупації. Отже ми вважали б за доцільне, щоб Український Конґресовий Комітет це питання більш докладно обміркував та приступив до його реалізації.

МОСКВА І ВАТИКАН

Світові конґреси миру, „бактеріологічна війна в Кореї", Московська економічна конференція, а останнім часом світовий конгрес захисту дітей у Відні і світова церковна конференція в резиденції російського патріярха — це безконечний ланцюг пропаґандивних трюків Москви. Вона не зупинилась навіть перед тим, щоб удержавлену релігію зробити засобом антиамериканської політики: на рівні з комуністичними пропаґандистами ієрархи різних церков засуджують англо-американську аґресію, „варварське застосування імперіялістами ЗДА бактеріологічної війни в Кореї і Китаї".

Обмежене відновлення на території СССР церковного життя одначе не змінило вульгарно-неґативного ставлення Москви до релігії. Про це свідчить нова книжка М. Шеймана „Ідеологія і політика Ватикану на службі імперіялізму" (Державне видавництво політичної літератури, Москва). За штампологією кремлівської пропаґанди Ватикан був по черзі союзником Гітлера, Мусолінія, Франка. Після другої світової війни Ватикан „тісно зв'язав себе з американським імперіялізмом. Він в таборі підпалювачів нової світової війни. В апараті Ватикану все більшу ролю грають ставленники Волстріту, що експлуатують релігійні почуття католиків в інтересах кучки імперіялістів. Вони широко використовують цей апарат для шпиґунських цілей. Вплив ЗДА і його державного департаменту такий сильний у Ватикані, що в американській буржуазній літературі все частіше ставиться питання про те, що слідуючим папою мусить стати американець".

Ватикан, твердить автор, лише використовує релігію для своїх реакційних дій, він допомагає буржуазії виправдувати експлуатацію трудящих; при допомозі Ватикану „60 родин найбільших капіталістів являються в ЗДА повними господарями держави". Сьогодні Ватикан „один з центрів шпигунства проти СССР і країн народньої демократії". Католицькі єпископи виступають оборонцями панування імперіялістичної буржуазії, намагаються приховати факт, що в самому імперіялізмі — джерело воєн. І тому наперед виправдують підготовку нової війни англо-американськими імперіялістами. Бувший посол ЗДА в Москві В. Буліт після відвідин папи надрукував антисовєтську статтю, в якій твердив, що папа благословить війну проти СССР.

Оцінюючи потужну силу національно-визвольних рухів і щоб ці рухи підпорядкувати російсько-комуністичним інтересам, Москва і тут хоче викликати замішання. Про ставлення Ватикану до національно-визвольних рухів в книжці написано таке: „Католицькі ієрархи разом з Черчилями і іншими підпалювачами війни приймають активну участь в ідеологічному поході проти принципу національної незалежности, заперечуючи її плянами створення „світового уряду", „світової поліції", „світових законів" і ін. Засуджуючи принцип національної незалежности, католицькі ієрархи висувають ідеї космополітизму ... Католицькі організації під керівництвом Ватикану і папська аґентура в усіх країнах є одним з органів пропаґанди реакційних ідей космополітизму, зброєю боротьби англо-американських імперіялістів проти національної незалежности народів". (ЛЛ)

M. В. Дольницький

ТРІЄСТ — НОВИЙ ДАНЦІҐ?

Після першої світової війни, переможні союзники створили вільне місто Данціґ, що згодом стало одним із найбільш запальних пунктів післявоєнних років. Друга світова війна подарувала світові нове вільне місто — Трієст, що сьогодні, після 7 років заіснування цього факту набірає всіх познак запального пункту, що може спричинити неприємні комплікації.

Данціґ — майже повністю німецьке місто, стало символом відплати заходу за німецький імперіялізм, Трієст — символом відплати за італійську участь у війні по стороні Німеччини. Місто Трієст і околиця, що творять вільне місто Трієст (239 кв. миль) заселене на 85% італійцями, 10% хорватами і словінцями і 5% іншими. Комуністична Югославія, піддержувана СССР, покликуючись на історичні і економічні моменти, домагалася повного прилучення території Трієсту до Югославії, подібно, як це робила Польща після першої світової війни з Данціґом. В обох випадках вирішено справу компромісово. У вересні 1947 вільне місто Трієст, згідно з порозумінням між всіми великодержавами, оформилося офіційно, із чужинним губернатором, і поділом на зони А (під англо-американською контролею) і Б (під контролею Югославії). Югославія не переставала домагатися цілої зони вільного Трієсту для себе, втративши в міжчасі совєтську підтримку; СССР навіть пробував за ціну певних концесій підтримати Італію в її домаганнях щодо Трієсту. Знов англо-американці не скривалися із своїм попертям Італії.

Сім років триває між Італією і Югославією спір за Трієст. Преса щоразу приносить вістки про, нераз, криваві демонстрації італійців і югославців. Що ці демонстрації інспіровані ззовні, немає ніякого сумніву.

Америка і Англія раді б позбутися трієстського тягару. Тому, що Італія виразно заявилася по стороні Заходу, на конференції Америки і Англії в Лондоні минулого місяця, винесено постанову, щоб дати Італії більше прав в адмініструванні зони А, одночасно підтримуючи італійські претенсії до частини зони Б, що є сьогодні під управою Югославії. Італійці, на основі цього порозуміння, мали б перейняти усю цивільну владу в зоні Б, за виїмком поліційної та найвищої, уряду губернатора, якого досі і так не було.

Леґко догадатися, що ці поступки західних великодержав щодо Італії викликали гостру реакцію Югославії. Тіто гостро запротестував проти лондонських постанов і заявив, що поступкою для уряду де Ґаспері Англія і Америка намагаються рятувати захитану позицію теперішнього уряду, який не зумів перевести в Італії таких реформ, що задоволили б населення та причинились до покращання його матеріяльного становища.

Але й уряд де Ґаспері не вдоволений рішенням лондонської конференції. Італія, заявив де Ґаспері, буде і надалі домагатися повноти прав в Трієсті. Знов югославський часопис „Борба" вважає рішення про збільшені права Італії до Трієсту ударом по найбільш життєвих інтересах Югославії.

Р. П.

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ

(В десятиріччя смерти)

(2)

З початком 1920 р. для поета починається новий десятирічний період праці виховника нового покоління на Карпатській Україні, за який йому належиться велика шана. В Ужгороді стає редаґувати тижневик „Народ", бере живу участь у заснуванні товариства „Просвіта", пише популярні публіцистичні праці для народу, поетичні твори для читанок, виголошує доклад про історію тощо. Товариство „Просвіта" в Ужгороді видає його „Історію Підкарпатської Руси" в 5-ох тис. примірників, вправді тільки її першу частину, але ж від цього її значення для пробудження сонного Закарпаття не меншає. (Цілість появилась в 1946 р. в Мюнхені, як „Історія Закарпаття). За час свого учителювання в гімназії в Береґові, поет пише багато поетичних творів з минулого Закарпаття. Найбільшої літературної вартости є „Князь Ляборець", боєвий епос, друкований в Літ. Наук. Віснику 1924 р. Його сценарій „Чарівний перстень Карпатів" випродукувала чеська вирібня як фільм під назвою „Князь Коріятович", який 1923 р. продали закарпатцям в Америці.

За працею для Закарпаття поет не забуває загально-української трагедії, глибоко передумує всі пережиті події недавньо-минулого. Тоді повстають два великі твори: „Марко Проклятий" (виданий опісля, як „Золоті Ворота" в 1938 р.) і „Дума про Івана Безрідного", друкована частинами в „Українськім Скитальці" в Йозефові 1923 р. Поет створив тільки дві частини „Золотих Воріт": „Пекло України" і „Преісподню", третю сподівався творити у вільній державі, як „Небо України". Твір мав бути синтезою життя, як ряд візій трагедії визвольних змагань. Поет перевів в ньому головну думку, що над всіми українцями тяжить первородний гріх розвалу своєї держави за татарських часів татарськими людьми і цей гріх жде відкуплення через жертви героїв.

В 1926 р. поет промується на доктора філософії на Українському Університеті в Празі і носиться з думкою виїзду на Україну, бо чеська влада робить йому безнастанні трудноші, як неґромадянинові. В 1929 р. восени дальший побут стає неможливим, поліційні власті жадають паспорту, шкільні вимовляють договір праці, а польський косулят не хоче позволити на поворот до Галичини. Без надуми поет рішається на нелеґальний перехід гір. Щасливим збігом обставин вдається йому переїхати поїздом через границю з прогулькою галицьких учителів, давніх учнів.

В Галичині працює в гімназії в Перемишлі і виховником в бурсі св. Миколи до 1934 р. Поет швидко з'єднав собі серця молоді, популяризує серед неї справу Закарпаття, читає свої закарпатські твори на концертах, публічних відчитах, але з болем стверджує,

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ

що старше громадянство легковажить його заслуги для рідної справи на Закарпатті. Тут лише „Храм дітей сонця" 1930 р., видає 2-ге і 3-є видання „Розсипаних перлів", укладає лібретто опери „Замок Заклятої Царівни" на основі закарпатських переказів. Музику для цієї опери мав уложити сл. п. Гайворонський, однак не зміг компонувати без закарпатських мотивів, а війна перервала зв'язки. В 1933 р. появляється містерія „Гетьман Мазепа", яка зустрічається з такою неприхильною оцінкою критики, що поет не може мовчати. В „Дзвонах" пише „Сповідь", в обороні цілої своєї творчости („Моя Сповідь", Дзвони 1934 р.), та гострими словами відбиває всі закиди.

Від 1934 р. проживає в невідрадних обставинах у Львові після звільнення з праці професора в Перемишлі через донос до Кураторії. Один рік працює урядовцем Головної Управи Рідної Школи за нужденну плату, проте використовує кожну вільну хвилину на праці в бібліотеках для виправлення своїх творів. Під натиском опінії, президія Рідної Школи висднує поетові працю в Науковім Товаристві ім. Шевченка, а кооператива Будучність погоджується виплачувати платню на руки сл. п. проф. Раковського, голови Н.Т.Ш. До невиданих творів тієї доби треба зарахувати „Князя Михайлика", „Байду, князя Запоріжжя", „Пісню Дажбогових Внуків" з муз. обрібкою Гайворонського-Придаткевича. В 1936 р. письменник перекладає для Н.Т.Ш. Київський і Галицько-Волинський літописи, а доля не щадить йому важких переживань, на вулиці паде під авто, яке ломить йому ногу. Зі всіх сторін обзиваються давні учні, шлють слова розради, підмогу — все це підіймає на дусі поета, він видужує. Одержує невеличку ренту від Суспільної Обезпечальні і з запалом далі працює. В 1937 р. виходить його віршована казка для молоді „Золота Ґвіздка", популярний нарис про гетьмана Мазепу у вид. „Просвіти", перекладає віршом „Билини" з російської мови для Н.Т.Ш. В 1938 р. видає І. часть „Золотих Воріт" — „Пекло України" але наклад пропадає, бо поет не має грошей на викуп цілого накладу. В 1939 р. у видавництві Тиктора виходить „Повість Временних Літ" ч. І., вищезгаданий переклад.

Вибух другої світової війни не був несподіванкою для поета, він його передбачував давно. З приходом большевицької влади стає назад професорм середніх шкіл Львова і старшим викладачем на університеті ім. І. Франка. Матеріяльне становище поета дещо кращає, але все ж не може добитися одержання кращого житла, дальше проживає в підвалі. Поїздка до Києва це для нього паломництво до Мекки, викрадається нишком з гуртожитку, щоб оглянути храм св. Софії, до якого літами зверталися всі його думи. Віра в дальший зудар на Сході держить його в творчім напруженні, однак перші дії німецької армії розбивають всяку надію на повстання незалежної України, а з нею в'яне на очах всіх цей вічний оптиміст. Драми „Святослав Хоробрий", „Володимир Великий", „Київський цар Ізяслав", „Орден Багатирів", написані серед голоду й холоду лютої зими 1942, завершили творчість поета.

Історики літератури не мали змоги пізнати цілу творчість поета, тому в підручника знаходимо тільки по декілька рядків завваг. Завинило тут багато бурхливе життя поета, який ніколи не зазнав спокою і розкидав свої твори нераз далеко від рідного краю. Х а р а к теристичною прикметою творів Пачовського є глибока віра в наше майбутнє, з його героїв віє чимсь молодим, бо поет змагав до того цілий вік, щоб прославити ті „сонця" нашої історії, і це йому вдалося.

Як громадський діяч Пачовський дав докази великого патріотизму. Він ніколи не оглядався на задні колеса, без жаху йшов у бій за Україну, дарма, що це коштувало його здоров'я і багатьох років життя, і до певної міри занедбав подбати про збереження своїх творів.

Як педагог виховав багато визначних людей і навчив їх цінити працю для рідного народу. Його учнями були Вітовський, Євшан, Кучабський, Придаткевич, Гайворонський, Голинський, Степанівна, Росоха і др. Одні в 1914 р. ішли в бій за Україну, як Січові Стрільці, а друге покоління на Закарпатті творило Самостійну Карпатську Україну 1938 р.

Кінець

ПОНАД 395 ТИСЯХ УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ

(ЗРІСТ ЗА ОСТАННЄ ДЕСЯТИЛІТТЯ 90 ТИСЯЧ)

Дев'ятий перепис населення Канади, що відбувся в червні минулого року, був на днях опублікований Федеральним Бюром Статистики. В ньому є частинний виказ етнічних ґруп у Канаді, включно з українською.

Кожних 10 років відбувається в Канаді загальний спис населення і майна. Передостанній спис відбувся в 1941 році. Минулорічний спис населення (сензус) виказав, що в червні 1951 року ціле населення Канади виносило 14,009,-429 осіб. Найчисельнішою групою, як це було й попередніми роками, є група, що походить з Британських Островів, до якої є зачислені англійці, ірляндці, шотляндці. Вона має 6,709,685 осіб. Далі йдуть французи, 4,319,167 осіб. Третьою групою є німці з 619,995 особами. Четверта з ряду група українців, що начисляє 395,047 осіб.

Це шостий спис населення Канади, в якому виказується українців, як окрему етнічну групу.

Щоб зробити оцінку зросту українців у Канаді за останнє десятиліття, подаємо скількість українців в попередніх офіційних списках населення:

Рік	Українців	% нас. Канади
в 1901 році	5,682	0.10
„ 1911 „	75,432	1.03
„ 1921 „	106,721	1.20
„ 1931 „	225,113	2.16
„ 1941 „	305,929	2.66
„ 1951 „	395,043	2.82

Як бачимо з повищого виказу, за час від 1941 до 1951 року, число українців збільшилося на 89,-114 осіб, що у відсотках виносить 22.56%. Беручи на увагу відсотковий зріст українців у Канаді за попередні два десятиліття, побачимо, що в часі між 1921 і 1930 роком цей зріст був майже на 111%, а в часі від 1931 до 1940 виносив майже 36%. До цього треба мати на увазі, що в роках 1931—1941, коли то зріст наступив на 36%, не було майже ніякого допливу нової української еміграції до Канади. Коли згадаємо, що в останньому десятилітті (1941—1950), прибуло до Канади поважне число українців, то збільшення українського населення тільки на 22.56% відсотки є багатомовним явищем.

Якже є розміщені українці — беручи на увагу Західню і Східню Канаду? Коли порівнюємо розміщення українців в часі спису населення в 1941 і 1951, побачимо, що в чотирьох західніх провінціях (Манітоба, Саскачеван, Алберта, Брит. Колумбія) включно з Юконом і північно-західніми територіями, замешкують тепер 287,096 українців, що творить 72.7% всіх українців у Канаді. Решта, себто 107,947 осіб замешкують в Онтаріо, Квебеку та в 4 надморських провінціях (Нова Фунляндія, Принс Едвард Айленд, Нова Шкотія і Ню Бронсвик). Вони творять 27.3% українців у Канаді.

Зростом 89,114 осіб в часі останнього десятиліття, збагатився найбільше Схід Канади, де число українців в 1914 р. з 56,899 піднеслося тепер до 107,947 осіб, себто на 43.3%. Зате число українців у Західній Канаді зросло на 38,066 осіб, себто тільки на 13%. Найменший зріст українців зазнали три степові провінції (Манітоба, Саскачеван і Алберта), які збільшилися на 22,700 осіб, себто на 9%. З цих провінцій найбільше потерпів Саскачеван, де наступило зменшення на 1,378 українців. Коли в 1941 р. в степових провінціях мешкало 78.9% всіх канад. українців, то 1951 р. виказав, що є там тільки 66.3%, себто, наступило зменшення на 12.6%.

РОЗМІЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПО ПРОВІНЦІЯХ КАНАДИ

(На основі нового перепису населення з року 1951)

Нюфавидленд	20
Принц Едвард Айл.	47
Нова Шкотія	1,235
Ню Бронсвик	129
Квебек	12,921
Онтаріо	93,595
Манітоба	98,753
Саскачеван	78,399
Алберта	86,957
Брит. Колумбія	22,613
Юкон	170
Нортвест Тер.	204

УКРАЇНЦІ В БІЛЬШИХ МІСТАХ КАНАДИ

Сидней, Н. Ш.	633
Монтреал, Кв.	8,859
Лашін	882
ОНТАРІО:	
Кенора	933
Ст. Кетеринс	1,599
Лодон	666
Киченер	820
Ошава	2,470
Су Ст. Марі	1,092
Брендфорд	1,241
Оттава	1,534
Тиминс	784
Виндсор	3,783
Форт Франсез	1,087
Содбури	2,571
Форт Вілліям	4,990
Порт Артур	2,770
Гамилтон	6,301
Ню Торонто	789
Торонто	23,383
МАНІТОБА:	
Вінніпеґ	32,272
Ст. Бонифас	2,194
Транскона	1,769
Брендон	1,573
Портедж ля Прері	903
Селкірк	846
Давфин	1,537
Флин Флон	788
САСКАЧЕВАН:	
Реджайна	2,702
Мус Джо	1,281
Йорктон	1,630
Саскатун	4,116
Принц Алберт	1,432
Норт Бетелфорд	495
АЛБЕРТА:	
Летбридж	914
Келґари	3,033
Едмонтон	17,310
БРИТ. КОЛУМБІЯ:	
Вернон	806
Ню Вестминстер	714
Ванкувер	7,226
Вікторія	415

(Новий Шлях).

Чому проф. д-р П. Рорбах став українофілом

У Мюнхені почав виходити німецькою мовою квартальник **„Україна"** з підтивулом „в минувшині і в теперішності". Видає його „Німецько-Українське Товариство" при співпраці УВАН. Відповідає за нього проф. д-р Павло Кашинський. У другому числі, за квітень—червень 1952, уприлюднена кортка заява проф. д-ра П. Рорбаха під заголовком: „Чому я став українофілом". Причини для українофільства цього визначного німця і знавця Сходу, Заходу і цілого світу не перестають бути актуальними.

Народився Рорбах в р. 1869 балтійським німцем у лоні російської імперії. Хотів габілітуватися на університеті в Дорпаті, де тоді була викладава німецька мова. Але новий куратор Капутін заявив йому, що може він це пробувати в Казані або в Томську, бо „в Дорпаті немає вже більше місця для балтійських німців".

Студії географії й історії та подорожі в лоні російської імперії переконали Рорбаха, що її населення було в більшості немосковське, що найбільшу немосковську народну групу творили українці, що цілий південний захід імперії, Кавказ і частина азійських провінцій, відрізнювались від московства — і в оригіналі „Московітентум" — історично, релігійно і здебільшого культурно. Він зрозумів уже наприкінці попереднього століття що вороже наставлення москалів до Европи мусить виладуватися війною проти Европи взагалі а проти німецького народу зокрема. Тому то старався Рорбах уже перед першою світовою війною склонити Европу і Німеччину до того, щоб на випадок війни опертись на визвольні змагання українського народу. „Отже були це мої знання східно-европейської історії, мої студії про походження і розвій українства і від самого початку моя жива потреба географічної уяви, котрі призвели мене до пізнання, що „українофільство" мусить бути основним елементом німецької а в ширшому змислі і міжнародньої політики", — пише сам Рорбах.

Найуспішнішими публікаціями Рорбаха були „Німецька Думка в Світі", коротка „Історія Людства" і „Мандрівна Книга Світової Політики", які розійшлись в біля пів мільйона екземплярів. „У всіх тих публікаціях звертав я увагу на значення українського питання в світовій політиці". А останній відступ його статті звучить:

„Впродовж другої світової війни не мав я можливости свобідного висловлювання думок політичного характеру із-за мого противенства до режиму Гітлера, всеж таки міг я в книжці „Східна Европа", що вийшла впродовж війни, висловити мої думки щодо України. Неуявима глупота і злочинна брутальність Гітлера, що ними придоптувались всі можливості до уздоровлення Східньої Европи при допомозі українства, наповнили мене журбою й огірченням. Зовнішні умовини життя в моєму віці стали у висліді війн скромнішими в порівнянні з попередніми, але мені було приємно, коли одержав я почесний докторат від Вільного Українського Університету в Мюнхені як велике моральне признання і вдячно відчутий вислів пошани. В моїх публікаціях, що мають незадовго появитися, як „Життєві Спомини", нова перерібка моєї „Історії Людства" і моєї „Мандрівної Книги Світової Політики" висловлені будуть, знову, якщо я доживу їх закінчення і уприлюднення, особливо тих обох останніх, також мої погляди щодо України як головного фактора здорового світово-політичного розвою майбутньости".

Василь Косаренко-Косаревич.

Степан Куропась

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Концерт в честь Т. Шевченка, відбувся у нас в неділю, дня 13-го квітня як звичайно в Шопен Школі. Дев'ять точок програми зібрали все те найкраще, що наша громада має: промовців, хор й учасників двох сценічних образів а саме балади — „Причинни" й „Великого Льоху" у виконанні „СУМА". У порівнанню з попередніми роками, — нема чим хвалитися, коли 750 людей у великій шикаґовській метрополії рішає ласкаво йти „спом'янути Тараса" й складає 750 дол. на допомогу місцевим інвалідам. Славний хор „Сурма" перестав існувати й наша громада без репрезентативного хору. Мішаний хор „Сума" щойно вибивається під вмілою рукою Ю. Яримовича, та возьме ще довший час й забере багато труду зробити з нього моноліт, яким був „Сурма". Композитор В. Шуть вклав багато труду у веведенню баляди „Причинна", інсценізація якої вийшла добре. Чи того роду інсценізація надасться на концерт Шевченка це вже питання дискусійне. Козацькі герої Шевченка не виходять добре у „Причинні", бо по смерти дівчини „бють в дуб головою", а відомо ж, що Шевченко не мав їх за слабодухів. Зате, Суботів — Великий Льох вийшов краще в інсценізації. Це глибокий історичний міт довкола Великого Гетьмана, який насторожує й мобілізує слухачів й переносить їх фактично душею в ті історичні часи. Три ворони цеї інсценізації списалися добре, а декляматор - заповідач цього образу знаменитий.

Святочна промова п. О. Матли могла бути краща, й він міг її своїм грімким голсом добре вбити людям в пам'ять. Але він прочитав нам лише великий збір цитатів з різних поезій Т. Шевченка, які, зрештою, були дуже намісці, якби ми захотіли їх придержуватися.

Українська Вакаційна Оселя розпочала вже літний сезон. На оселю, яка зимою закрита (цього року якісь вандали наробили досить шкоди в середині!), виїхав вже дир. Гарасим, щоби підсіяти траву, вигребати листя, зорганізувати шарварок, переглянути човни, водопроводи й водокачку, направити дах і т. п. Під час відвідин оселі одної неділі я зустрів там рух, а інж. Малий міряв щось на даху! Значить, є вже рух з боку управи. Треба, щоби й громадянство перевірило свої „паї", купило нові; треба нових членів оселі, яка — сміло можна сказати — є першим реальним здобутком нової іміґрації, побіч дому СУМА в Шикаґо. На оселю повинні приїхати й діти з інших місць Америки — бо є вже досить виховників, світських й духовних, які заопікуються ними. Треба це згадати, що в Равнд Лейк є дуже гарні об'єкти „Клюб Алпіністів" — власність американських бизнесменів італійського роду, з гарними забудованнями, 18-акровою площей, з гарним парком, рівнож над озером, є й інші об'єкти. Але — сплатім теперішню оселю — а тоді запускаймо сіти дальше!

Про потребу власних варстатів праці говориться і пишеться у нас дуже багато. Все те дістьcя під кутом практики на Західній Україні, де кооперація створила величезний варстат праці для тисячів наших умових й фізичних робітників. Сам знаю, що в 1926 році в бобрецькому повіті, де я вів акцію цукрових буряків, заснувалися по наших селах кооперативи, які нераз на перших зборах збирали смішно малу суму гроша й на другий день з мішком йшли до „Союзу" по товар. Отже, за п'ять чи десять золотих повставав варстат праці для одної людини. Статистика, яка все реєструє, каже, що в Шикаґо на створення варстату праці (такого, щоби жити, а не животіти), треба було в 1847 році 500 дол., 1880 році 1.000 долярів, в 1910 р. 3.000 дол., в 1947 р. 8,000 дол., а тепер 10,000 долярів. Ті цифри є базовані на фактах й їх треба мати на увазі при закладанню варстатів. Статистика дальше каже, що треба 1/3 готівки, щоби варстат не завалився, решту можна позичити на менші сплати й витримати до переможного кінця. Варто також знати, що одна велика фірма, яка виробляє різні хемічні припаси для держави, тратить 28 тисяч на створення варстату праці для одної людини. Це порівняння потрібне тому, що є різні норми й потреба закладового капіталу на ці у різних ділянках торговлі й промислу.

Смертність серед новоприбулих є у нас більша як у автохтонів. В саму великодну суботу померло у нас три чоловіки у віці 30-40 літ на атак серця. З них один належав до У. Н. Союзу, двох збиралося при найближчій нагоді вписатися. А кілько померло в інших містах. Кілько було таких, про яких ми не знаємо? Прискорене темпо американського життя по всіх тих злиднях другої світової війни, що їх перейшли українці, має великий вплив на життя людини, на його серце, ум, обіг крови і т. п. Тому не треба відкладати і обезпечуватися в У. Н. Союзі не лише „від наглої й несподіваної", але й тому, що У. Н. Союз є найбільшим українським банком на світі, до якого можна складати свої ощадности, а рівночасно бути обезпеченим.

Антін Чарнецький, визначний журналіст, воєнний репортер, політик, банкир і т. п. помер в нас у 74-му році життя. Останні роки свого життя працював він в газеті „Дейлі Нюс", як релігійний репортер. Кажуть, що Чарнецький знав більше політиків, світських й церковних, чим яканебудь інша людина на світі. Хоч з давнього українського шляхоцького роду Чарнецьких з Волині, був поляком й для Польщі зробив дуже багато, за час свого 55-літнього перебування в Америці. Польський президент Падеревський наділив його орденом „Польонія Реститута" а італійський король орденом „Корони Італійської". Український єпископ Чарнецький походив з цього самого роду.

Український Великдень перейшов у нас дуже святочно. Церкви обох віроісповідань були переповнені. Під церквами довгі години вистоювали від страстного четверга до неділі маси наших людей, переважно новоприбулих. Вони все мають про що говорити. Напричуд гарна соняшна погода привела до наших церков навіть людей з далеких фарм, де нема української духовної опіки. Під церквою зустрічав я американську молодь, що привезла до церкви своїх сусідів новоприбувших з Бентон Гарбор, Юклер і Голланд Мішіґен, та Шебоґен Висконсин. Видно, що новоприбулі запрягли народжену тут молодь наших фармерів йти з ними до церкви й на Великдень робити дорогу 100 миль, на те, щоби задокументувати свою духову й національну єдність з великим шикаґовським пнем.

Пластовий відділ У. Н. Союзу дістав число 472. Секретарем відділу є п. Ліськевич, і є надія, що найважніший пост, яким є секретарство у відділах У. Н. Союзу, знайшов собі доброго урядника. З черги це вже 28 відділ У. Н. Союзу шикаґовської округи. Поле до попису для нового відділу велике і хоч є деякі голоси, що вже не треба творити більше нових відділів, то я бороню стару українську пословицю, що „від прибутку голова не болить".

На польське свято 3-го травня приїхав сам віцепрезидент Америки Барклі. Приїхав, можливо не так з любови до поляків, як радше тому, що сила голосів польської громади у нас нараховується на 300 тисяч, на загальну скількість пів мільйона американців польського роду. Інтересно, що по промові п. Розмарека, президента Звійонзку і Конгресу, в котрій цей домагався анульовання договору в Ялті, віцепрезидент Америки ні словом не згадав про ті всі концесії, що їх дав Рузвелт Сталінові в Ялті. Він лише запевнив поляків, що по розгромі Совєтів повстане нова Польща, що буде створена на конституції 3-мая з 1791-го року. Добре було б й нам добитися такої промови. У параді вяло участь 150 тисяч людей й глядачів. В поході були всі польські організації світського, військового й релігійного характеру, в уніформах, включно з абітурієнтами польської колеґії з Огайо. До походу приґравало 12 оркестр. З промови п. Стратона, б. конґресмена, а тепер кандидата на губернатора стейту Ілліной з республіканської партії, виходить, що дотепер 150 тисяч поляків приїхали до Америки на основі законопроєкту саме цього Стратона.

Український Театр „Розвага" з Филаделфії приїхав до нас на гостинний виступ і в днях 3 і 4-го травня показав себе в Шопен Школі. Програма, яку названо „На злобу Дня" й у якій взяли участь артисти: Шашаровський, Юльська, Радванський й Мельник, складалася з 13 точок. Про що була мова в першій частині й що вона мала слухачам представити, годі збагнути. Хіба скеч „Маломовна" можна було зрозуміти.

Зате в другій частині на саме закінчення театр вдарив! Монолог Юзька Калефатюка довгий, але ще довший здався б. Це прекрасний опис всього того, що перейшли українці від цісаря Франца Йосифа дотепер. Вся історія передана з гумором, приступною народною мовою, з домішкою чужих слів. Радванський був дійсно зіркою вечера, але щераз повторити свій монолог не хотів. Другою точкою, з якою варто було приїхати аж з Филаделфії і порахувати 1 дол. і 75 ц. від особи, це скеч „Дядько з Америки".

Свято Весни влаштувала пластова станиця. В гарному місці лісового резервату на 87-й і Вестерн вул. зібралася раннім ранком вся пластова команда, разом 145 осіб. По полудні окрема програма, при ватрі під доглядом проф. Каменецького. Господарський референт Гриць Масник подбав про господарські речі. Так в природі серед столітних дубів провели пластуни гарний соняшний день й привітали весну. На святі був й люблений всіми ігумен ЧСВВ о. д-р Ґавліч в товаристві священиків. По відспіванню пластового „Добраніч", велике коло пластунів й гостей розійшлося домів з гарними споминами про Свято Вени.

Концерт Едіти Сапрун

Едіта Сапрун дала 22 березня ц. р. в Буенос Айресі перший власний концерт. Висловлюємо надію, що він не буде останнім. Бо цей перший концерт був, поперше, справжнім святом мистецтва, а, подруге, він був святом українського мистецтва.

І це — тим більш цікаво і важливо, що п. Едіта Сапрун — не українка з народження. Але, одружившись із українцем, до того ж також мистцем — піяністом, і композитором. полюбила вона і вивчила його рідну мову і почала плекати мистецтво його народу.

За це їй наше перше щиросердечне признання.

Із великої й цікавої програми, що складалася з 21 точки. 16 належали українським авторам і були проспівані на пам'ять, без найменшої помилки, і з доброю, - особливо, як для чужинки, — українською мовою.

В трьох перших речах клясичного репертуару — арія з ораторія „Месія" Генделя, і „Алелуйя" та „Король пастух" Моцарта, п. Едіта Сапрун показала свій справжній голос — рідку у нас кольоратуру з чудовою треллю, бездоганною інтонацією, м'ягким, ніжним і все ж чутним чітким п'яні-сімо, з музичним смаком і чуттям.

В останній речі Моцарта супроводив співачці, крім п. С. Сапруна на піяно, ще й маестро Стратейчук на скрипці, — його майстерній грі можна було б від серця побажати тільки одного — скрипки з сильнішим резонатором...

В Італії, в цій країні найбільш удосконаленого сольового співу, маестри суворо слідкують, щоб кожний співак співав лише ті речі, що відповідають основному характерові його голосу, бо співання репертуару іншого голосу, псує характерну барву власного голосу. Тому там ліричні голоси уникають драматичного репертуару, а легкі сопрани (як там називають кольоратури) уникають співати навіть і речі ліричного репортуару, і то тим більше, що в кольоратур дуже рідко бувають повні і рівні реґістри голосу.

Пані Едіта Сапрун має голос майже рівний в усіх реґістрах, і тому може співати не тільки речі кольоратурні, — яких у нас до речі зовсім немає, бо наші композитори для кольоратур не пишуть, — але й речі ліричні, і навіть драматичні, як „Ой поля" Барвінського чи „Засумуй, трембіто" Ніжанківського, виявляючи при цьому не абиякий драматизм темпераменту.

Три композиції С. Сапруна — „Місяць" на слова Ф. Тиса і „Обіт" та „Розквіт" на слова Олеся — дуже гарні й цікаві речі, прекрасно розроблені, особливо в супровідній партії піяніно, де вони іноді, як у „Місяці" Тиса, переходять навіть у сольогру, — проте, вони дуже важкі для голосового виконання, і зокрема невигідні для легкого голосу.

Тому добре зробила п. Едіта Сапрун, перейшовши, після композицій свого чоловіка, що зустріли з боку слухачів якнайпалкіше признання і виклики „автора" — до композицій арґенінського композитора Ґуставіно, в яких її голос знову віднайшов свій питомий йому характер, заблистів засяв і захопив слухачів в прегарній речі Лятошинського „Ой у полі тихий вітер віє", що слухачі марно домагалися повторення, та в жартівливій „Ой, я у гай ходила" Козицького.

Закінчила програму композиція Стогаренка на слова Шевченка „Як би мені черевички"...

Безконечні оплески та вимагання „біcу" примусили співачку відспівати ще одну річ Людкевича („Таємниця"), крім тих чотирьох („Піду, втечу", „Одна пісня голосенька", „Ой вербо" і „Спи, дитинко моя"), що вже були у програмі.

Концерт п. Едіти Сапрун був дійсно святом мистецтва, не тільки завдяки мистецьким якостям співачки, що 1947 р. здобула була другу нагороду на державному конкурсі у Відні, і того ж року третю нагороду на світовому Женеві, — але також і тому, що співачка прийшла з зовсім небуденною, нешаблоновою програмою, — прийшла з перлами української музично-вокальної творчости, і за це їй належиться окрема подяка.

Крім уже названих речей, в програму входили також три композиції Степового: „В квітах була моя душа", „Дерева" та „Зимою", і Барвінського „Колискова".

Слухачі, що майже заповнили залю, виявили своє захоплення мистецьким вечором не тільки в голосних, однодушних оплесках, але і в численних приносах китиць квітів, що скоро накопичилися барвною горою на піяно..

Супроводив на піяні маестро С. Сапрун, який своїм мистецьким супроводом та попередньою працею над українським репертуаром, без сумніву, в великій мірі спричинився до великого успіху своєї Шановної Дружини.

Є. О.

(„Наш Клич")

МУЗЕЙ ЛЕНІНА У ЛЬВОВІ,

як філія Центрального музею ім. Леніна в Москві „відкритий з ініціятиви товариша Сталіна, став науковим центром пропаганди марксистівсько-ленінських ідей, могутнім засобом виховання трудящих західних областей в дусі комунізму. За неповних два роки в музеї побувало 500 тисяч відвідувачів з Львівської та інших (західних) областей" („Рад. Укр." 29 березня).

(У. Думка).

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові.

Загальне військове навчання

Уже багато років майже в усіх країнах Европи існує загальне військове навчання. І ось, — це звучить досить смішно, — Америка, яку Кремль називає — „Нація гандлярів війною ч. 1.", ніколи не мала загального військового навчання. Навіть деякі приятелі Америки закордоном трохи вірять у цю Кремлівську пропаганду, але варто нагадати, що тільки кілька тижнів тому Палата Представників провела законопроєкт (бил) про загальне військове навчання.

За традиційною американською концепцією регулярна американська армія дуже маленька й складається тільки з добровольців. Вразі потреби, ці малі сили збільшуються з вишколених резервів і рекрутів, покликаних до війська з людности.

У минувшині така система цілком задовольняла Америку, що провадила відносно ізольоване існування й не втручалася в справи інших країн. Але тепер, зважаючи на теперішню відповідальність Америки за світовий мир, президент Труман кілька разів упродовж минулих років просив Конгрес прийняти закон про загальне військове навчання.

Проте, багато американців досі не згоджуються, що таке навчання може зорганізувати американську молодь. Вони кажуть, що примусова військова служба негативно вплине на справу освіти молоді.

Інакше кажучи, американці не хочуть загальної мілітаризації молоді, а вважають це за індивідуальну справу. Вони думають, що кожний американський громадянин мусить мати змогу будувати своє майбутнє цілком вільно, але нічого не перешкодить йому, якщо він пробуде кілька років у війську.

Через ці глибоко вкорінені погляди американець — навіть коли він у військовій формі — спочатку громадянин, а потім жовнір. Його життя у війську не на багато різниться від його цивільного життя; принаймні це не можна порівняти з стандартами та звичаями в Европі.

Наприклад:

Кожний американський жовнір має право голосувати.

Він може висловлювати свою думку вільно, і робить це раз-у-раз у своїй газеті „Зірки й Смуги" що її видають жовніри без втручання високих чинів.

Американець-Жовнір має деякі привілеї як компенсацію за його військову службу.

Він має право посилати листи безкоштовно.

Він може купувати все у військовій крамниці по оптовій ціні.

Під час війни він дістає від Уряду поліс на 10,000 дол. на забезпечення життя, що буде виплачено його родині на випадок його смерти.

Протягом служби він дістає від Уряду 50 дол. у місяць, якщо на його утриманні є жінка або батьки, і по 10 дол. на кожну дитину до 18 р.

Ветерани 2-гої Світової війни можуть вчитися в будьякій школі стільки часу, скільки вони пробули у війську плюс один рік, і Уряд оплачує це навчання й кошти прожитку під час навчання.

Зважаючи на небезпечну міжнародну ситуацію й відповідальність Америки за долю світу, цілком можливо, що загальне військове навчання буде запроваджене в Америці. Якщо так буде, то треба пам'ятати, що цей захід буде зроблений неохочо. Навіть сьогодні, у теперішніх умовах, Злучені Держави не мають загального військового навчання.

Військові чи цивільні американці готові виконувати свої обов'язки вразі потреби. Минула й недавня історія дають тому незаперечні докази.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Торонто, Онт.

До членів Від. 432 УНСоюзу

На Річних Зборах від. 432 У. Н. Союзу, які відбулися 3-го лютого 1952 року, було вирішено одноголосно присутніми членами зорганізувати при нашому відділі окремий фонд Допомоги Хворим, з якого можна б було давати допомогу нашим хворим членам по $10 тижнево впродовж 6 місяців, а коло хворітиме дальше, то по $5 тижнево в наступних шістьох місяцях. Одним словом: зорганізувати такий фонд, з якого буде можна уділювати допомогу тим членам і членкам, які хворітимуть і потребувати такої допомоги.

Правний дозвіл на таке рішення дає Союзовим відділам 114 параграф статуту У. Н. Союзу, який є зачартерований у Канаді й тому має дозвіл вести обезпеченеву працю в усіх її провінціях.

Кожний член і членка від. 432 У. Н. Союзу будуть мати право користати з цього фонду Допомоги, якщо вони на це годяться та подадуть, цю згоду на письмі фін. сек. В. Гірнякові або передадуть особисто касієрові Т. Мельничукові, який принимає вкладки цього відділу в канцелярії кожного понеділка і п'ятниці вечером від год. 8.30 в домі У. Н. О. під числом 297 Коледж вулиця.

Висота вкладок цього Допомогового фонду Хворих така: Річно — $10.00, піврічно — $5.00, квартально — 3.00, місячно — $1.00.

Вік прийняття до цього фонду від 16 до 60 років життя.

Всі інші, які хотіли б користати з цього Допомогового фонду, повинні вперше вписатися в члени від. 432 У. Н. Союзу, бо лише через відділ набудуть це право.

Зголошення просимо надсилати чи особисто передавати до дня 25 травня ц. р.

За Уряд Відділу:
Голова: **д-р І. Вавиленко;**
фін. секр.: **В. Гірняк;**
секр. прот.: **Д. Фенюк;**
касієр: **Т. Мельничук.**

БОСТОНСЬКА ПОЛІЦІЯ ПЕСИМІСТИЧНО ОЦІНЮЄ ВИКРИТТЯ ВЛОМНИКІВ ДО БАНКУ БРІНКА

Бостон, Масс. — Бостонська поліція з недовір'ям оцінює вістки про те що вбивство М. Т'Брасна в Ровд Айленд викрило досі невиявлену справу викрадення з банку Брінка в 1950 році 1,219,000 долярів. Про це заявив прокурор в Ровд Айленд Вільйем Е. Поверс. Він користувався свідченнями Альфреда А. Ґаґнона, який заявив, що вбитий Т'Брасн і Юлій Кеннер, належали до осіб, що плянували рабунковий напад на бостонський банк Брінка. Але бостонська поліція провірила зізнання Ґаґнона і не надає їм великої ваги.

Участь українців у конґресі вільної преси в Берліні

В днях 24-28 квітня ц. р. в Берліні відбувся річний Конґрес „Федерації Вільних Журналістів Центральної і Східної Европи та Балтійських і Балканських Країн". Поруч з внутрішньо-діловою частиною Конґресу, відбувся ряд публічних засідань, на яких були виголошені реферати про становище країн, що перебувають під московсько-большевицькою окупацією. На урочистому відкритті Конґресу у великій залі Берлінської Політехніки промовляли глова Федерації Б. Вжбянський, Голова „Американського Комітету Вільної Европи" адмірал Міллер, бурґомістр Берліну д-р Ройтер, члени американського й англійського парляментів, представники французької й італійської преси й інші. Конґрес пройшов дуже вдало і являв собою потужну маніфестацію журналістів країн з-за „Залізної Заслони" проти терористично - тоталітаристичного режиму совєтів.

В Конґресі взяла участь численна делегація українських журналістів, а саме: пп. ред. М. Добрянський, сотн. Б. Панчук й ред. М. Семчишин з Лондону, пп. ред. Р. Голіян й ред. Косик з Парижу, інж. А. Кішка з Мадриду, пп.інж. Дм. Андрієвський, ред. І. Багряний, ред. Кошелівець, ред. Б. Левицький, ред. М. Лівицький, ред. А. Мельник, ред. В. Стахів з Західної Німеччини та ред. Б. Осадчук з Берліна. В характері гостя на Конґресі був присутній директор на Европу ЗУАДК-у Мих. Радик, що брав участь в окремих імпрезах української делегації.

Українська делегація, виділивши з себе президію в складі ред. М. Лівицького (голова), ред. М. Семчишина (містоголова) й ред. А. Мельника (секретар), проробила підчас Конґресу велику репрезентаційну й ділову роботу. Сотн. Б. Панчук був обраний містоголовою Конґресу, а ред. М. Семчишин був звітодавцем статутової комісії. В працях ріжних комісій працювали ред. Р. Голіян, ред. Косик, інж. А. Кішка й інші.

На одному з прилюдних засідань з рефератом на тему „Совєтизація" виступав інж. Д. Андрієвський, опираючись у своїй доповіді на прикладах з життєвої дійсности поневоленої України. Ред. М. Добрянський взяв участь від української делегації в інтерв'ю для німецького радіо, подавши кілька інформацій про визвольну боротьбу українського народу. Ред. І. Багряний прочитав в українській мові відозву Конґресу до населення країн з-за „Залізної Заслони", подавши на вступі, окреме привітання до українців на Батьківщині від делегації українських журналістів. Цей вступ передавався через радіо. До центральних органів Федерації на наступну каденцію ввійшло знову кілька українців, зокрема ред. М. Семчишина перебано на становище містоголови Федерації.

Поза офіційною участю в Конґресі, українська делегація проробила ще ряд окремих заходів для висунення деяких проблем, що спеціяльно торкаються української справи. Представники української делегації (інж. Д. Андрієвський, ред. М. Лівицький й сотн. Б. Панчук) були представлені адміралу Міллеру, з яким відбули коротку розмову. 25 квітня частина української делегації відвідала Берлінську редакцію часопису „Ді Нойе Цайтунг", провівши коло 2 годин у товарисько-інформаційній розмові з американськими й німецькими редакторами газети. 26 квітня мала місце окрема зустріч українських і польських журналістів, підчас якої були порушені актуальні питання, що торкаються сучасного стану обох народів. 27 квітня українська делегація вітала у себе представників нечисленної кольонії українців у Берліні, використавши цю нагоду для обміну інформаціями, при чому дир. М. Радик мав змогу подати відомості про заплянованy допомогу ЗУАДК-у для українців, що перебувають у західному секторі Берліну.

(Укр. Інформ-Бюро)

ПРИСУД СМЕРТИ

Ню Йорк. — Винесено смертний внесок Кешнерові, що восени минулого року підпалив свій склад з товарами, щоб стримати обезпечення. — Під час, спричиненої Кешнером пожежі загинуло три особи. Смерть наступила в наслідок вибуху запальних матеріялів, які знаходилися на місці пожару. На суді, обвинувачений визнав свою вину.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 13-ти мільйонового майна організації!

У. Н. Фонд дякує Платникам і Жертводавцям

(ЛИСТА ч. 48 — по день 10. березня 1952.)

(Докінчення).

ОГАЙО:
Акрон: Марія Поливка $10.
Кантон: о. Петро Кабаровський $10 (1952)
Клівленд: „Сокіл" (від. 336 УНС) $25; по $10: Лука Чупіль, Катерина Голдер, Зеновія Ярош, Василь Кацер, Петро Кінаш, В. Р. Кокоць, Богдан Ковч, Дмитро Мачалаба (1952), Олександра Мачалаба ('52), Дмитро Малецак, Володимир Процик, Михайло Світлик (1952), Василь Шмагло; Іван Маґоцький $7; Розалія Кокоць $5; з нагоди святкування 35-тих роковин вінчання п-ва Білецьких на Український Народний Фонд зложили по $2: М. Білецька, В. Брездун, Й. Кунцевич, Я. Павлишин; по $1: Т. Баюн, Ф. Бринза, А. Бурко, І. Вусько, М. Червецький, С. Чорній, Т. Данилович, Б. Карпінський, М. Колодій, Д. Крук, І. Кухта, М. Лев, А. Мальцький, О. Мальцький, Г. Мисик, Ж. Олексин, Й. Плаґа, Г. Прийма, М. Реклінський, М. Сентій, С. Сливка, В. Занько; дрібними $2.
Іст Ліверпул: Петро Скалевський $10 (1952).
Лорейн: М. Ступарек $10 (1952).
Ню Фолс: Стефан Білик $5.
Янґстави: Хор „Боян" $25.

ПЕНСИЛВЕНІЯ:
Еликвипа: Г. Павлушок $5.
Ардмор: Василь Дячок на коляду $10.
Честер: „Самопоміч" з Шевченк. Свята $38; по $10: Семен Давид, Іван Кічула; Михайло Пастушик $5; С. Кулий $1.
Клаймер: Митро Качур $10 (1952).
Джонстави: Дж. Свічак $3.
Филаделфія: Учениці Іванна Петик, Лідія Яцків, Марія Дейчаківська й Ольга Німчук замість квітів на могилу свого Покійного професора Івана Бойка $12; по $10: Василь Дорошенко (1952), Павло Шевченко, Михайло Калит (1952), Дмитро Кулька (1952). Зенон Рудик (1952).
Феніксвил: По $10: Григорій Дацко, Іван Фука, Петро Фука, Осип Струк.
Пітсбурґ: Б. Базилевич $10 (1952).
Тайр: І. Ланчак $1.
Скрентон: Д-р М. Й. Стець $10.

РОВД АЙЛЕНД:
Сентер Фолс: Іван Повх $10.
Вунсакет: Анастазія Голубець і Катерина Яринюк збірка з Шевченк. Свята $10.

ЮТАГ:
Солт Лейк Сіті: Коляда по $1: А. Худяк, І. Громик, Є. Клеонова, Ф. Украдига, І. Власенко.

ВІРДЖІНІЯ:
Ровнок: Михайло Турик $5.

ВЕСТ ВІРДЖІНІЯ:
Темз: М. Маґун на коляду $2.

ВИСКАНЗИН:
Джеферсон: Микола Яремко $10 (1952).
Милвокі: По $10: Йосиф Баглай, Григор Черень, Петро Дідун, Михайло Федишин, Михайло Ґузій, Михайло Конколовський, Михайло Кузьмінський, Іван Макар, Станислав Макар, Йосиф Лучин, Максим Місюрак, Йосафат Пачовський, Леонід В. Петренко, Павло Підгурський, Григорій Попович, Андрій Пискір, Ілля Савчак, Іван Сенчишин, Іван Сливканич, Михайло Сидор, Василь Стефанишин, о. Володимир Возняк, Михайло Жук, Микола Уруський; Роман Іванець $8; В. Кметь $3.

КАНАДА:
Манітоба: Флин Флон: Василь Кочій $15.

ПОПРАВКИ:
Йонкерс, Ню Йорк: Бр св. Володимира (від. 4 „Провидіння") $10 (1952), а не як було подано Франк Бибель.
Сиракюз, Ню Йорк: Справляємо перекручені в попередньому виказі призвища; По $10: Динька Андрій, Голь Мих., Кунцьо Ол.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК
слати на таку адресу:
Ukrainian Congress Committe of America,
P. O. Box 721, Church St. Annex New York 7, N. Y.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БОФАЛО, Н. Й. — Подається членам до відома, що місячні збори Тов. ім. Івана Фраанк, від. 299, відбудуться 25. травня о год. 12. вполудне. Проситься членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени повинні вирівняти залеглости і якщо у Вас є знайомий, що хоче вступити в члени, приведіть на збори. Збори відбудуться під ч. 780 William St. — А. Коваль, предс.; І. Самуляк, кас.; І. Сидорович, секр., 35 Salem. Tel. W.O. 1092.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

ТИМОФТЕЙ УДУТ, член Бр. Покр. Пресв. Богородиці, від. 351 У. Н. Союзу в Niagara Falls, N. Y., упокоївся по довгій недузі, проживши 69 років. Був взірцевим членом. Полишив в смутку дружину Анну, синів Михайла, Івана, дочку Стефанію і 4 внуки. Походив зі села Задвірє, пов. Перемишляни, Україна. Похорон відбувся 12. травня з дому жалоби при участи родини, членів Братства і знайомих до церкви Покр. Пресв. Діви Марії, а опісля на цвинтар Gate of Heaven. — В. Й. П.! І. Борак, секр.

ТАРЗАН, ч. 2833. Притасний наглядач.

Як сонце спадалося швидко на захід, всі, що залишилися з експедиції Джеймса Веста, похитуючися, змучені ввійшли на малу галявину.

„Дядьку Джіме", Бетті Вест пропонувала, як ти і Террі і д-р Вонґ роздобудете дров, я розпалю ватру".

Бетті приступила до влаштування табору, несвідома жорстоких, диких очей, що наполегливо слідкували за кожним її рухом.